

УДК 334.012.64:338.2
JEL R10, M21

Я. А. Танчак

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи і страхування Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів
e-mail: jarunatanchak@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1787-4516>

Н. П. Дребот

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи і страхування Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів
e-mail: drebot72@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0742-0967>

М. М. Миколишин

кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів,
банківської справи і страхування Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Львів
e-mail: marta_1986@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6605-8964>

**ПІДТРИМКА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Досліджено місце та роль малого підприємництва для національної економіки; проаналізовано сучасний стан малого бізнесу в Україні; визначено основні фактори, що гальмують і перешикоджають його розвитку. Наведено детальну оцінку операційної діяльності підприємств України, вивчено актуальні програми підтримки малого бізнесу та визначено шляхи його розвитку в Україні. Виявлено переваги створення та розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, а також вивчено етапи становлення малого підприємництва. Наведено модель державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні та проведено ґрунтовний аналіз інституцій підтримки малого підприємництва Львівщини.

Ключові слова: мале підприємництво, бізнес, причини, фактори, розвиток, національна економіка, проблеми, етапи, діяльність.

Tanchak Ya., Drebot N., Mykolyshyn M. SUPPORT FOR SMALL ENTERPRISE AS A FACTOR OF THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

The regions' position in national competitive ability and the rankings of a country in global competitive environment is defined by innovative vector of economy development, the level of economic entities' innovative activity, availability of fundamental and applied developments, technology transfer and integration of science and production, etc. Therefore, the issues of maintaining the development of innovative entrepreneurship in a region as an important direction of economy's competitive ability at internal and external markets are the most relevant. The paper aims to develop a methodological approach to evaluation of innovative entrepreneurship development in the regions of a country. A review of existing methodological approaches to the analysis and evaluation of the development of innovation entrepreneurship in the regions of the state is outlined. The author's vision of the methodology of analysis and evaluation of the development of innovation entrepreneurship of the regions of the state is presented. The proposed methodology contains the following structural elements: the choice of the objective, object and tasks of the assessment of the development of innovative entrepreneurship in the region, the choice of methods for assessing the development of innovative entrepreneurship in the region, the choice of directions for assessing the development of innovative entrepreneurship in the region (assessment of the stages of innovation business development in the region, assessment of forms of integration of innovation entrepreneurship, the estimation of entrepreneurial income), the choice of a system of indicators for assessing the development of innovative entrepreneurship in the region, a comprehensive assessment of the level of innovation entrepreneurship in the region.

Keywords: small business, business, causes, factors, development, national economy, problems, stages, activities.

Постановка проблеми. Питання малого бізнесу завжди було і зараз залишається актуальним, адже від того, як працює мале і середнє підприємництво, залежить рівень економічного розвитку держави, її багатство та процвітання. Акцент варто робити не на великий бізнес, а саме на малий, який приносить левову частку податкових надходжень до бюджету. Однак сучасний стан розвитку підприємництва в Україні все ще залишається на досить низькому рівні,

натомість в Європі частка малого та середнього бізнесу сягає 80-90% від всієї кількості підприємств. А це дозволяє забезпечити левову частку населення робочими місцями. Крім того, внесок малого та середнього підприємництва у додану вартість за витратами виробництва становить близько 60%.

Зауважимо, що в Україні є всі передумови для розвитку підприємництва, однак стрімкі та часті коливання національної економіки призводять до

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

появи фінансових криз, які негативно впливають на малий бізнес.

Аналіз останніх досліджень. Проблему малого підприємництва досліджували відомі зарубіжні науковці, зокрема Д. Сторі, П. Рейнольд і А. Освальд. Серед вітчизняних економістів-учених теж є такі, що вивчали означену проблему, а саме: А. Бутенко, Н. Шлафмант, В. Гесць, З. Варналій, Л. Воротіна, В. Ляшенко, М. Єрмошенко, В. Кобилко, М. Козоріз, О. Мазур, Л. Федулова та інші.

Однак, незважаючи на вагомий напрацювання науковців, сьогодні все ще потребує детального вивчення проблема ефективності функціонування малого підприємництва в Україні, зокрема у частині розроблення чіткої програми дій з його підтримки.

Метою статті є дослідження особливостей підтримки малого підприємництва як фактор розвитку національної економіки.

Вітчизняний досвід свідчить, що впродовж кількох років рівень розвитку малого бізнесу залишається мізерним, адже практично не з'являються нові підприємства, а функціонуючі – закриваються. Так, пік закриттів починається з 2014 р. Найбільше їх зафіксовано у Харківській, Дніпропетровській та Київській областях, а повне їх знищення – у Донецькій і Луганській областях. Це були підприємства, що займались оптовою та роздрібною торгівлею, а також працювали у сфері логістики (табл. 1).

Таблиця 1

Показники структурної статистики у розрізі суб'єктів господарювання з розподілом за їх розмірами у 2014-2017 рр.

Показники	Роки							
	2014		2015		2016		2017	
	Кількість	Частка у загальній кількості, %	Кількість	Частка у загальній кількості, %	Кількість	Частка у загальній кількості, %	Кількість	Частка у загальній кількості, %
Усього підприємств, з них:	1932161	100	1974318	100	1865530	100	1805059	100
великі	497	0,03	423	0,02	383	0,02	399	0,02
середні	15906	0,82	15203	0,77	14832	0,80	14937	0,82
малі	324598	16,80	327814	16,60	291154	15,61	322920	17,89
фізичні особи-підприємці	1591160	82,35	1630878	82,60	1559161	83,57	1466803	81,26

Складено авторами за даними [1; 3].

Як показують дані табл. 1, в Україні й справді, починаючи з 2014 р., спостерігається суттєве зменшення загальної кількості підприємств: з 1 865 530 до 1 805 059 (тобто на 60 471 менше у 2017 р., ніж у 2016 р. Найбільше скорочення відбулось серед ФОПів (фізичних осіб-підприємців) – на 92 358 одиниць. Питома вага останніх у загальній кількості підприємств становить 83,57%, тоді як питома вага малих підприємств – 15,61%, середніх – 0,8%, великих – 0,02%.

Однак, попри скорочення кількості підприємств в Україні у 2014-2017 рр., рентабельність тих

підприємств, які залишились працювати, у 2017 р. помітно зросла. Так, загальний показник рентабельності операційної діяльності по всіх підприємствах у 2017 р. становив 8,8%, що на 1,4% більше, ніж у 2016 р. Для великих підприємств цей показник зріс на 2,4%, для малих – на 1,3% і становив 6,5%.

Утім, рентабельність операційної діяльності на середніх підприємствах у 2017 р., навпаки, зазнала скорочення (на 0,4%) та становила 7,3% (табл. 2).

Таблиця 2

Рентабельність операційної діяльності підприємств з розподілом за їх розмірами у 2010-2017 рр.

Показники	Роки							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Усього підприємств, з них:	4,0	5,9	5,0	3,9	-4,1	1,0	7,4	8,8
великі	3,9	6,2	5,2	5,0	0,7	4,0	8,8	11,2
середні	5,0	6,0	5,0	3,2	3,6	0,0	6,9	-7,3
малі	1,8	4,2	4,1	2,2	-17,9	-4,2	5,2	6,5

Складено авторами за даними [1; 3].

За рейтингом «Doing Business», у 2018 р. серед всіх країн Україна зайняла 76 місце за індексом ведення бізнесу, що на чотири позиції краще, ніж у 2017 р. Однак серед 44 країн світу Україна займає останнє місце за індексом бажання, готовності і стійкості намірів відкрити і вести власний бізнес. Якщо говорити конкретніше, то:

- у рейтингу оподаткування – 54 місце;

- у рейтингу міжнародна торгівля – 78;
- реєстрація власності – 63;
- захист прав міноритарних інвесторів – 72;
- отримання дозволу на будівництво – 30.

Так, серед українців лише 21% бажають розпочати власний бізнес, тоді як в країнах Європи – 41%. Тобто українці настроєні песимістично, а причиною цього є недовіра та зневіра, власні розчарування щодо

дієвості і наявності ефективних механізмів підтримки та розвитку малого підприємництва [4].

Слід зазначити, що процес становлення та розвитку малого бізнесу в Україні має довготривалу історію, яку можна поділити на декілька етапів:

- 1991-1995 рр. – зародження підприємництва у державі, ухвалення основного закону, який регулює підприємництво, а саме Закону України «Про підприємництво», та створення Державного комітету України зі сприяння малим підприємствам і підприємництву;
- 1995-2000 рр. – стабільне та стрімке зростання кількості малих підприємств;
- 2000-2008 рр – перехід вітчизняних умов господарювання на міжнародні стандарти шляхом розширення нормативно-правової бази, а саме: прийняття Господарського кодексу України та низки законів, зокрема Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності», Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва»;
- 2008 р. – по сьогодні – внесення змін в оподаткування підприємницької діяльності, прийняття Податкового Кодексу України та створення програм підтримки малого бізнесу.

Отже, вітчизняне підприємництво має довготривалу і складну історію.

За результатами дослідження виявлено, що існує низка гальмівних чинників розвитку малого бізнесу в

Україні, серед яких найважливішими слід вважати такі:

- високий рівень корупції;
- монополізація бізнесу;
- політично-економічна ситуація в країні;
- недосконалість податкової системи;
- нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва;
- низька конкуренція на внутрішніх ринках;
- відсутність достатнього стартового капіталу;
- обмежені можливості для захисту від протиправних посягань.

Ліквідувавши ці гальмівні чинники, ми дамо «зелене світло» для розвитку малого бізнесу, а сьогодні це є важливим і необхідним для України питанням, адже саме мале підприємництво здатне протистояти монопольним структурам, здатне не допустити зростання цін, забезпечити усі сегменти ринку необхідною продукцією та послугами та сприяти встановленню балансу інтересів усіх суб'єктів ринку.

Зауважимо, що для того, аби малий бізнес в Україні розширювався, необхідно стимулювати фактори його розвитку, а саме: валовий регіональний продукт (ВРП), чисельність економічно активного населення, капітальні інвестиції, обсяги експорту та імпорту, обсяг реалізованої продукції малим бізнесом (робіт, послуг) у діючих цінах (рис. 1).

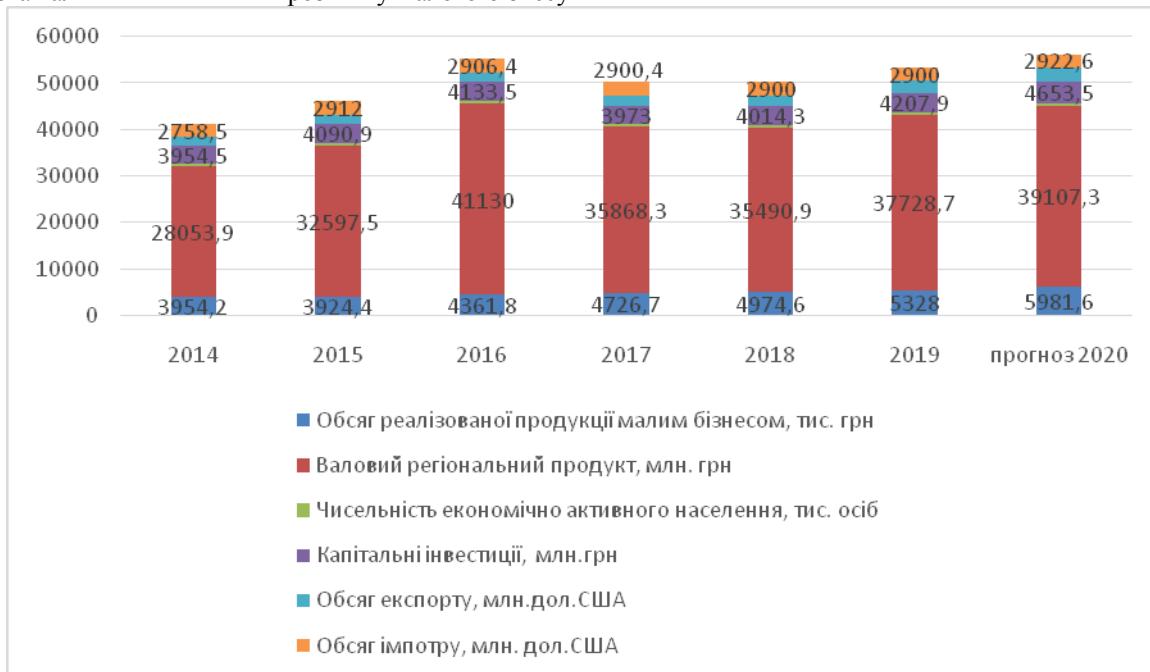

Рис. 1. Прогнозування тенденцій основних факторів розвитку підприємств малого бізнесу на регіональному рівні

Складено авторами за даними [2].

Як бачимо, до кінця 2020 р. прогнозується зростання всіх факторів розвитку малого бізнесу, що сприятиме його розширенню та зміцненню. Найпомітніше зростання відбудеться у частині валового продукту, обсягу реалізованої продукції та капітальних інвестицій.

Як бачимо, створення, підтримка та розвиток малого підприємства має певні переваги [2]:

- вони насичують національний ринок тими товарами і послугами, що їх потребують споживачі, стимулюють споживання та зростання обсягів виробництва;

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

- сприяють стабільності зростання економіки, усіх сфер і видів діяльності; забезпечують трансфер інновацій, новітніх технологій;
- забезпечують досить велику кількість нових робочих місць, зменшення кількості реального безробіття;
- сприяють задоволенню зростаючих потреб і вирішенню проблем саме великих компаній;
- насамперед завдяки цьому виду підприємництва працівники мають змогу розкрити і втілити власний креативний потенціал, що знаходить своє відображення у створенні нових товарів і послуг.

Крім того, саме на малих підприємствах працівники можуть себе реалізувати, проявити креативність і вміння, вдосконалитись. Надзвичайно важливим є те, що малий бізнес здатний втримати національну економіку на певному рівні навіть в умовах фінансової кризи, однак для цього потрібно хоча б незначна державна підтримка. Держава повинна підтримувати, допомагати та стимулювати до розвитку малий бізнес. Але, говорячи про підтримку, не мається на увазі випустити підприємство у «вільне плавання від контролю». Держава повинна контролювати, однак виважено та не жорсткими методами. Потрібно розуміти, що кожне мале підприємство має свою специфіку, і це варто врахувати, розробляючи програму підтримки.

Перш ніж розробляти програму підтримки, варто врахувати низку моментів.

1. Визначити мету. Адже коли за ціль стоїть підтримати мале підприємство, щоб зберегти загальне

число суб'єктів мікробізнесу, то тут інструменти та методи підтримки будуть зовсім інші, ніж коли за ціль взято збільшення кількості робочих місць.

2. Збереження конкуренції на ринку. Підтримка одних малих підприємств не повинна призвести до дискримінації у підприємстві, не можна відмовлятися від здорової конкуренції. Так, надання державою ресурсів чи певних послуг одним підприємствам не повинно призводити до того, що суб'єкти господарювання, які надають аналогічні послуги, не зможуть конкурувати на ринку та змушені самоліквідуватись.

3. Підтримка малого бізнесу має здійснюватись у розмірах не менших масштабів самого сектору. Так, на сьогодні в Україні налічується близько 330 000 суб'єктів малого бізнесу. Однак обсяг фінансування державних програм розвитку малого підприємства становить лише декілька десятків млн грн. Отже, та фінансова допомога, що виділяється державою з бюджету, не може забезпечити всю сферу малого бізнесу. Якщо говорити про міжнародний досвід, він дещо інший. Наприклад, політика підтримки МСП в ЄС «Horizon 2020» має обсяг фінансування на рівні 80 млрд євро на 7 років (2014-2020 рр.), що визначає розрахунковий розмір програми в 500 євро на рік на одного питомого суб'єкта малого підприємства в ЄС. Тих сум, які виділяються для підтримки програм розвитку малого бізнесу в Україні, вкрай мало [1].

Загальна модель підтримки малого бізнесу в Україні наведена на рис. 2.

Рис. 2. Модель державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні

Складено авторами.

Упродовж кількох років у багатьох країнах світу малий бізнес підтримується за рахунок створених інституцій. Однак, якщо раніше такі інституції створювались за ініціативи самого керівництва

підприємства для вирішення проблем засновників і просування спільних інтересів, то сьогодні їх створення ініціюють як органи державної влади, так і місцеве самоврядування. Що стосується України,

інституційне забезпечення розвитку та підтримки малого підприємництва, порівняно з країнами Європи, виникло нещодавно, однак стрімко розвивається. Наведемо кілька головних інституцій підтримки малого бізнесу на прикладі Львівщини (табл. 3).

Таблиця 3
Інституції підтримки малого підприємництва Львівщини

Назва	Спрямування діяльності
Агенція розвитку підприємництва жінок та молоді	Навчальні програми та тренінги Інформаційна та комунікаційна підтримка Консультаційна та юридична підтримка
Інститут Регіонального Розвитку	Навчальні програми та тренінги Аналітична й експертна підтримка Управління реалізацією окремих проєктів
Клуб ділових людей	Захист прав і представництво інтересів Навчальні програми та тренінги Інформаційна та комунікаційна підтримка
Конфедерація кіл ділових підприємств Львівщини	Захист прав і представництво інтересів Інформаційна та комунікаційна підтримка
Львівська обласна молодіжна хостел асоціація	Навчальні програми та тренінги Інформаційна та комунікаційна підтримка Консультаційна та юридична підтримка
Спільнота «Соціально відповідальний бізнес»	Навчальні програми та тренінги Інформаційна та комунікаційна підтримка Аналітична й експертна підтримка
Центр «Регіональний розвиток»	Навчальні програми та тренінги Інформаційна та комунікаційна підтримка Аналітична й експертна підтримка
Центр сприяння розвитку підприємництва	Навчальні програми та тренінги Консультаційна та юридична підтримка Аналітична й експертна підтримка

Складено авторами за даними [5].

Як бачимо, для розвитку малого підприємництва Львівщина має достатньо інституцій, що можуть як фінансово, так і консультативно допомогти йому. Зауважимо, крім інституційного забезпечення, для розвитку малого бізнесу важливе значення мають розроблення та реалізація програм підтримки на загальнодержавному та місцевому рівні. І таких програм в Україні теж достатньо багато. Проаналізуємо основні з них [5]:

1. Підтримка малого і середнього підприємництва на міжнародному рівні (міжнародні кредитні лінії) – можливість підприємств отримати фінансову підтримку через вітчизняні банки. Так, Німецько-український фонд (НУФ) надає кредити відібраним українським банкам-партнерам для подальшого кредитування мікро-, малих і середніх підприємств, що відповідають вимогам, які висуваються у межах програм і проєктів НУФ. До програм Німецько-українського фонду можна віднести такі:

- Програма кредитування малих і середніх підприємств за пріоритетними галузевими напрямками;
- Програма мікрокредитування;

- Програма рефінансування заходів з підтримки системи кредитування у сільській місцевості.

2. Програма ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014-2020)» дає можливість українським підприємствам вийти на європейські ринки та ринки країн-партнерів цієї програми, Еразмус, бізнес-стажування та обмін досвідом на підприємствах за кордоном.

3. Unlimit Ukraine by EBA – проєкт, який ініціювала Європейська Бізнес Асоціація для того, аби дати поштовх до зростання та розвитку малому українському бізнесу. Вітчизняні підприємці мають можливість розвивати свої професійні навички за допомогою освітніх програм Центру з професійного розвитку Асоціації, розширювати мережу своїх контактів шляхом участі у нетворкінг-подіях Асоціації (мінімум 4 рази на рік), отримувати фахову консультаційну підтримку від партнерів проєкту та долучатися до щорічного SME форуму.

4. Банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємництву. Фінансову підтримку малому бізнесу в Україні надають такі банки:

1. АТ «Ощадбанк» – програма підтримки малого бізнесу «Будуй своє», основною метою якої є надання малому і середньому підприємництву таких можливостей: навчання та консалтинг для підприємців, швидке відкриття рахунків, привабливі умови ведення бізнесу та отримання фінансової підтримки;

2. АТ «Укресімбанк» – кредити малому і середньому підприємництву в аграрному секторі та кредитування за програмою «Білоруський імпорт»;

3. АБ «Укргазбанк» – фінансова допомога малому бізнесу щодо впровадження екологічних та енергоефективних проєктів, «зелених технологій», проєктів з використанням вторинної сировини, альтернативних видів енергії, збереження навколишнього середовища.

Крім зазначених програм, держава бере активну участь у підтримці малого підприємництва. Основні з них:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України:

- бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників і стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції;
- часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання;
- державна підтримка фермерських господарств;
- регіональні програми розвитку АПК.

2. Державна служба зайнятості:

- започаткування власного бізнесу за сприяння Державної служби зайнятості.

3. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України:

- податкові та митні пільги;
 - отримання «зеленого тарифу».
4. Антимонопольний комітет України:
- державна допомога суб'єктам господарювання;

- портал державної допомоги.

Крім того, при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі за підтримки ЄС створено Офіс розвитку малого та середнього підприємництва (МСП). Його головною метою є розроблення цільових програм підтримки малого та середнього бізнесу, а також створення можливостей для покращення підприємницьких навичок, полегшення доступу до фінансування та розвиток мережі інфраструктури підтримки МСП. Офіс розвитку МСП також сприятиме координуванню впровадження політики МСП у країні та посиленню співпраці з донорами, а також забезпечить доступ до інформації через спеціалізований інформаційний портал для МСП.

Однак малий бізнес в Україні підтримується не лише на державному, а й на регіональному рівні. Так, наприклад у Вінницькій області ефективно функціонує Агенція регіонального розвитку Вінницької області, яка на основі конкурсного відбору дозволяє інвестиційним проектам частково відшкодувати проценти за кредитами з обласного бюджету. На основі впроваджених програм малий бізнес фінансово підтримується у багатьох регіонах України, а саме:

- у Сумській області діє часткова компенсація відсотків за кредитами, залученими у державних банках для реалізації інвестиційних проектів;
- у Полтавській – часткове відшкодування суми кредиту без урахування відсотків за умови створення нових робочих місць;
- в Івано-Франківській – фінансово-кредитна підтримка малого підприємництва та розвиток інфраструктури його підтримки;
- у Рівненській – відшкодування плати за користування кредитами, отриманими суб'єктами малого підприємництва для реалізації інвестиційних проектів.

Висновки. Як бачимо, малий бізнес в Україні підтримується як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні. Однак цього замало для ефективного його розвитку та збільшення кількості малих підприємств у країні. Першочергово потрібно ліквідувати гальмуючі фактори, про які згадувалось вище.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. Київ, 2014. 40 с.
2. Газуда Л. М., Волощук Н. Ю. Активізація розвитку підприємств малого і середнього бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 1(2) (47). С. 279-284.

3. Розвиток підприємництва. *Державна служба статистики України*: сайт. 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm

4. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні в 2016 році за результатами національного опитування малого та середнього бізнесу. *Інститут економічних досліджень та політичних консультацій*: сайт. URL: http://www.ier.com.ua/files//Projects/2015/LEV/2016-2017_ABCA_report_short.pdf

5. Інституції, що забезпечують підтримку підприємництва. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України*: сайт. 2018. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=InstytutSiiSchoZabezpechuiutPidtrimkuPidprimnitstva>

References

1. Analytichnyy zvit pro stan i perspektyvy rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukraini [Analytical report on the state and prospects of small and medium enterprises in Ukraine] (2014). Kyiv: State Service of Ukraine for Regulatory Policy and Entrepreneurship Development. [in Ukrainian].

2. Hazuda, L. M., & Voloschuk, N. Yu. (2016). Aktyvizatsiya rozvytku pidpryyemstv maloho i seredn'oho biznesu [Activation of the development of small and medium-sized businesses]. In *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Ekonomika [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics]*: Vol. 1(2) (47) (pp. 279-284). [in Ukrainian].

3. Rozvytok pidpryyemnytstva [Development of entrepreneurship] (2018). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm [in Ukrainian].

4. Schorichna otsinka dilovoho klimatu v Ukraini v 2016 rotsi za rezul'tatamy natsional'noho opytuvannya maloho ta seredn'oho biznesu [An annual assessment of the business climate in Ukraine in 2016, based on the results of a national survey of small and medium-sized businesses] (2018). *Institute for Economic Research and Policy Consulting*: Website. Retrieved from http://www.ier.com.ua/files//Projects/2015/LEV/2016-2017_ABCA_report_short.pdf [in Ukrainian].

5. Instytutsiyi, shcho zabezpechuyut' pidtrymku pidpryyemnytstva [Institutions providing support for entrepreneurship] (2018). *Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=InstytutSiiSchoZabezpechuiutPidtrimkuPidprimnitstva> [in Ukrainian].

Надійшло 05.04.2019 р.